

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ  
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

ГЕОГРАФІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ  
Кафедра економічної та соціальної географії



**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ  
МЕТОДОЛОГІЯ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ РОБОТИ НАД ДИСЕРТАЦІЄЮ ДОКТОРА  
ФІЛОСОФІЇ В ГАЛУЗІ ПРИРОДНИЧИХ НАУК**

*(повна назва навчальної дисципліни)*

**для аспірантів**

галузь знань спеціальності освітній рівень спеціалізації	10 Природничі науки 106 Географія <u>третій (освітньо-науковий)</u> фізична географія, геофізика і геохімія ландшафтів; біогеографія і географія ґрунтів; геоморфологія та палеогеографія; конструктивна географія і раціональне використання природних ресурсів; економічна та соціальна географія; географічна картографія, географічні інформаційні системи і технології, фотограмметрія та дистанційне зондування Землі (ДЗЗ).
вид дисципліни	<u>обов'язкова</u>

Форма навчання	денна
Період навчання	1 рік
Кількість кредитів ECTS	4
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська
Форма заключного контролю	іспит

**Викладачі:**

**Олійник Ярослав Богданович**, академік НАПН України, доктор економічних наук, професор кафедри економічної та соціальної географії

**Запотоцький Сергій Петрович**, доктор географічних наук, професор кафедри економічної та соціальної географії

Пролонговано: на 20\_\_/20\_\_ н.р. \_\_\_\_\_ (підпис, ПІБ, дата) «\_\_»\_\_ 20\_\_ р.

на 20\_\_/20\_\_ н.р. \_\_\_\_\_ (підпис, ПІБ, дата) «\_\_»\_\_ 20\_\_ р.


**Розробник:**

**Олійник Ярослав Богданович** , академік НАПН України, доктор економічних наук, професор кафедри економічної та соціальної географії

**Запотоцький Сергій Петрович**, доктор географічних наук, професор кафедри економічної та соціальної географії

ЗАТВЕРДЖЕНО

Зав. кафедри

  
(підпис)

(Мезенцев К.В.)  
(прізвище та ініціали)

Протокол № 1 від «27» серпня 2020 р.

Схвалено науково - методичною комісією географічного факультету

Протокол від №5 «11» вересня 2020 року

Голова науково-методичної комісії

  
(підпис)

(Запотоцький С.П.)  
(прізвище та ініціали)

**1. Мета дисципліни** – ознайомлення здобувачів вищої освіти з принципами підготовки та написання дисертації на здобуття наукового ступеня доктора філософії в галузі природничих наук (географічні спеціалізації), її структури, вимогами до окремих структурних елементів, підбором і роботою із спеціальною науковою літературою, процедурою підготовки до захисту дисертації.

**2. Попередні вимоги до опанування або вибору навчальної дисципліни:**

Знати:

- особливості природи та антропогенних змін ландшафтної оболонки Землі;
- наукові засади територіальної організації суспільства;
- закономірності розвитку рельєфу, гідролого-гідрохімічного режиму, кількісних і якісних характеристик водних ресурсів;
- основні характеристики атмосфери Землі, її будову, склад, процеси і явища, що в ній відбуваються;
- теоретичні основи комплексно-географічного обґрунтування раціонального природокористування;
- способи картографічних зображень просторових образно знакових моделей природи та суспільства.

**3. Анотація навчальної дисципліни/референс:** предметом вивчення навчальної дисципліни є методологія та організація наукових досліджень в галузі природничих наук, особливості проведення наукових досліджень за спеціальністю «Географія», особливості підготовки, написання і захисту дисертаційної роботи. Зокрема, розглядаються питання структури дисертації, вимоги до структурних елементів та оформлення дисертації, списку літератури, процедура попереднього розгляду і захисту дисертації, порядок присудження наукових ступенів. Здобувачам надаються основні відомості щодо особливостей наукових досліджень в галузі наук про Землю, особливостей організації наукових досліджень в Україні; розглядаються етапи становлення та розвитку географічної науки в Україні, основні закономірності її розвитку. Розглядаються основні принципи географічної науки, методологія і методи наукових досліджень, їх організація та оцінка їх ефективності. Детально розбираються етапи підготовки дисертаційної роботи, її зміст, оформлення і проходження через спеціалізовану вчену раду. Особлива увага приділяється вимогам до апробації і публікації результатів наукових досліджень.

**4. Завдання (навчальні цілі)** – підготовка висококваліфікованого фахівця ступеня доктора філософії в галузі природничих наук за спеціальністю «Географія», формування професійних компетентностей, необхідних для інноваційної науково-дослідницької діяльності та впровадження сучасних технологій дослідження ландшафтної оболонки Землі та її складові підсистеми. До найважливіших професійних компетентностей відносяться:

- Вміння формалізувати фахові прикладні завдання в галузі наук про Землю.

- Здатність до встановлення передумов застосування конкретних методів досліджень природних суспільних оболонок Землі, вибору раціональної методики польових і камеральних робіт.
- Здатність аналізувати, систематизувати та узагальнювати результати проведених досліджень; робити висновки на їх основі .
- Вміння обробляти отримані польові та статистичні дані, встановлювати кореляційні та факторні залежності між ними.
- Вміння розробляти систему прогнозних розрахунків для практичного підтвердження теоретичних допущень.
- Володіти навичками використання знань провідних вітчизняних та зарубіжних наукових шкіл, окремих вчених в галузі наук про Землю для трактування результатів власного наукового дослідження.
- Вміння користуватись нормативно-правовою базою та організовувати роботи відповідно до галузевих вимог безпеки життєдіяльності й охорони праці.
- Знання і дотримання норм наукової етики і академічної доброчесності.

#### 5. Результати навчання за дисципліною:

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація; 4. автономність та відповідальність)		Форми (та/або методи і технології) викладання і навчання	Методи оцінювання та пороговий критерій оцінювання (за необхідності)	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання			
1.1	<i>Теоретико-методологічні засади і методи наукових досліджень</i>	<i>Лекція, практичні</i>	-//-	15
1.2	<i>Система підготовки і захисту дисертації доктора філософії</i>	<i>Лекція, практичні</i>	-//-	20
1.3	<i>Організація наукових досліджень в Україні</i>	<i>Практичні</i>	-//-	15
2.1	<i>Підготовка і написання дисертації</i>	<i>Самостійне навчання</i>	-//-	30
2.2	<i>Прилюдний захист дисертації і оформлення документів атестаційної справи</i>	<i>Самостійне навчання</i>	-//-	20

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання

Програмні результати навчання	Результати навчання дисципліни				
	1.1	1.2	1.3	2.1	2.2
Мати знання з питань організації і форм здійснення навчального процесу в сучасних умовах, його наукового, навчально-методичного та нормативного забезпечення	+	+	+		
Ініціювати, організовувати та проводити комплексні дослідження в галузі науково-дослідницької та інноваційної діяльності, які приводять до отримання нових знань				+	+

Вміти професійно презентувати результати своїх досліджень на міжнародних наукових конференціях, семінарах, практичне використання іноземної мови (в першу чергу - англійської) у науковій, інноваційній діяльності та педагогічній діяльності				+	+
Діяти соціально відповідально та громадянсько свідомо і на основі етичних міркувань (мотивів)				+	+

**Структура курсу:** лекційні і практичні заняття, самостійна робота аспірантів.

## **7. Схема формування оцінки:**

### **7.1. Форми оцінювання аспірантів:**

Семестрове оцінювання:

1) Виступ на семінарі – 60 балів (рубіжна оцінка 36 балів)

2) Оцінка на іспиті – 40 балів (рубіжна оцінка 24 балів)

- **Підсумкове оцінювання у формі іспиту:** максимальна оцінка 40 балів, рубіжна оцінка 24 балів. Під час іспиту аспірант надає відомості про особливості підготовки дисертаційної роботи з використанням отриманих знань та вмінь. **Підсумкове оцінювання у формі іспиту є обов'язковим.** Мінімальна кількість балів за іспит для отримання загальної позитивної оцінки складає 24 бали.

Результати навчальної діяльності аспірантів оцінюються за 100 бальною шкалою.

**Підсумкова оцінка виставляється за результатами роботи аспіранта** впродовж усього семестру, як сума (проста або зважена) балів за систематичну роботу впродовж семестру та отриманих під час іспиту.

	<i>Семестрова кількість балів</i>	<i>Іспит</i>	<i>Підсумкова оцінка</i>
<i>Мінімум</i>	<i>36</i>	<i>24</i>	<i>60</i>
<i>Максимум</i>	<i>60</i>	<i>40</i>	<i>100</i>

### **- Умови допуску до іспиту**

Аспірант не допускається до підсумкового оцінювання у формі іспиту, якщо під час семестру набрав менше 20 балів.

**7.2. Організація оцінювання:** Контроль здійснюється методом фронтального опитування. на кожному практичному занятті та передбачає: проведення семінару (в рамках практичних робіт). Підсумкове оцінювання проводиться у формі іспиту.

### 7.3. Шкала відповідності оцінок

<b>Відмінно/Excellent</b>	<i>90 - 100</i>
<i>Добре/Good</i>	<i>75-89</i>
<i>Задовільно/Satisfactory</i>	<i>60-74</i>
<i>Незадовільно/Fail</i>	<i>0-59</i>

### 8. Структура навчальної дисципліни ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

<i>№ п/п</i>	<i>Назва теми</i>	<i>Лекції</i>	<i>Практичні</i>	<i>Самостій на робота</i>
	Наукові засади теорії і методики географічних досліджень в Україні.	<i>1</i>	-	<i>6</i>
	Наукові географічні школи України.	<i>1</i>	-	<i>6</i>
	Визначення мети, завдань , гіпотези, об'єкта й предмета дослідження.	<i>1</i>	<i>2</i>	<i>10</i>
	Виявлення і відбір наукової літератури, їх вивчення й аналіз.		<i>2</i>	<i>10</i>
	Композиція дисертації та вимоги до суті її структурних елементів	<i>1</i>	<i>2</i>	<i>10</i>
	Написання вступу, розділів основної частини, висновків дорозділів, загальних висновків.		<i>2</i>	<i>10</i>
	Вимоги літературного й технічного оформлення текст дисертації , таблиць, рисунків.		<i>1</i>	<i>10</i>
	Оформлення списку використаних джерел та додатків.		<i>1</i>	<i>8</i>
	Підготовка наукових статей та доповідей на конференції.		<i>2</i>	<i>8</i>
	Вимоги до автореферату та його структури		<i>2</i>	<i>10</i>
	Вимоги до попереднього та прилюдного захисту дисертації		<i>2</i>	<i>8</i>
	Підсумкове заняття		<i>2</i>	
	<b><i>Всього</i></b>	<i>4</i>	<i>18</i>	<i>96</i>

Загальний обсяг 120 год., в тому числі:

Лекцій – 4 год.

Практичні – 18 год

Консультації - 2 год.

Іспит – 2 год

Самостійна робота - 96 год.

## РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА:

### Основна:

1. Вимоги до оформлення дисертацій та авторефератів дисертацій // Бюлетень ВАК. 2011. № 9-10. С. 2-10.
2. Закон України про освіту. Відомості Верховної Ради. 2017. № 38–39. С. 380 / <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
3. Закон України про наукову і науково-технічну діяльність
4. Освітньо-наукова програма підготовки здобувачів вищої освіти. Третій (освітньо-науковий) рівень. Галузь знань – 10 «Природничі науки», спеціальність 103 «Науки про Землю». К.: КНУ, 2016.
5. Постанова Кабінету Міністрів України від 7 березня 2007 р. № 423 «Порядок присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника». К.: «Толока», 2008. — 31 с.
6. Постанова Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 № 567 «Про затвердження Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника»
7. Про затвердження Вимог до оформлення дисертації: Наказ Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 р. №40.
8. Про проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії, затверджений постановою Кабінету міністрів України від 6.03.2019р. № 167. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/167-2019-%D0%BF>
9. Стосовно рекомендацій щодо запобігання академічному плагіату та його виявлення в наукових роботах (авторефератах, дисертаціях, монографіях, наукових доповідях, статтях тощо): Лист Міністерства освіти і науки України від 15.08.2018 р. № 1/11-8681.
10. Цєков Ю.І. Довідник здобувача наукового ступеня. Збірник нормативних документів та інформаційних матеріалів з питань атестації наукових кадрів вищої кваліфікації. К.: Редакція «Бюлетеня Вищої атестаційної комісії України», 2000. 64 с.

### Додаткова:

1. Гуторов О.І. Методологія та організація наукових досліджень. Навчальний посібник. Харків: ХНАУ ім. В.В. Докучаєва, 2017. 272 с.
2. Захаров А."А., Захарова Т."Г. Дневник аспіранта. (Алгоритм підготовки дисертації). М., 2005.
3. Зацерковний В.І., Тішаєв І.В., Демидов В.К. Методологія наукових досліджень. Навчальний посібник. Зацерковний В.І., Тішаєв І.В., Демидов В.К. Методологія наукових досліджень. Навчальний посібник. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2017. 236 с.
4. Ковальчук В.В. Моїсеєв Л.М. Основи наукових досліджень. Навчальний посібник. К.: ВД «Професіонал», 2005. 240 с.
5. Колесников О. В. Основи наукових досліджень. 2-ге вид. випр. та доп. Навч. посіб.– К.: Центр учбової літератури, 2011. – 144 с.

6. Моркун В.С., Ступнік М.І., Тронь В.В. Підготовка і захист дисертації на здобуття наукового ступеня у галузі технічних наук. Інформаційно-довідковий посібник. Кривий Ріг, 2014. 128 с.
7. Суспільна географія: у двох книгах. Книга перша. Проблеми історії, методики та дослідження. Вибрані праці (Львів, 2015).- 500 с.
8. Пономаренко Л.А. Як підготувати і захистити дисертацію на здобуття наукового ступеня. Методичні поради. К.: «Толока», 2010. 80 с.